

Партия комитеттеринин пленумнарындан

МАЛЧЫН КИЖИЛЕРГЕ

Бажилардын материалдык болгаш културалт амьдралынын денелени доктаамал беделдери бистаң партиястын программалык соруулаарынын бирээ. Ичтанга оң амьдралда санчаар ботанып турарын үргүчү контролдап, бо талазы-биле бар четтестери илеретип, оларын дүрүн уузууларынн боттук кемчелерин партия чорудуу турар.

СЭКП Тыва обкомунун бешки пленумунга малчынарнын културалт амьдрал хандырлаганын байла-ды болгаш ову экижердир кемчелер дугайында айтырыгын чугаалажып көргөш, тускай доктаалып хүлээп алган.

Партия обкомунун пленумунун од доктаалынын санчаар күүсеттинип эгелээни Чөөн-Хемчик районун партия активини хураалына чугаалашкан. Ол дугайында илеткеди парток секретары эш Д. В. Ондар кылган.

Мал ажылынын талазы-биле районун эртен чыдаа чедип алган чамдык эки түнелдери болза, хамыкты мурунда малчынарнын кызымак күш-ажылынын үрө-түнелди дээрин бадтыкышсаан, обкомуну пленумунга илеретип шыкша, мал ажылында ажалдап турар кижилердин амьдрал-чурталгазын хайгаар-лап көрөс чоруктарын чамдык ажыл-агыйларда барын илеткели демделээн.

«Октябрь 30 чылы», СЭКП-нин XIII съездин аттыг колхозтар сөөлүгү каш чылдарын дүргүзүдү кыштагалар малчынар чурттаар бажынар тударын бары-ла оксетканнаар. Чамдык малчынар эгелерде болгаш каалак бажычыгаштарда чурттап турар, «Сут-Хөл» совхозтун ууртукчулары оларын бажынар-биле хандырар дугайында күженишкенин кемчел алдай турарлар. Оон түрүк, чаш малдарга четчир сангыт кажаларын тутпаанын-дан үстүндө ажыл-агыйларын ээсөөн хөй малчынарын бажынарына хураган кажалаш, боттары эгелерде чурттап турар.

Районда инициатива-биле 364 малчынарнын өг-бүдөлери, оон иштинде чүгө «Сут-Хөл» совхозта 154 өг-бүдөлөр эгелерде чурттап турар. Азы мал ажылында ажалдап турар өг-бүдөлөрүн 46 хуузу аждаа эгелерде чурттаптышаан.

Колхозтарда болгаш совхозтарда малчынар чурттаар бажынарын дүртүрүр болза-да, оларын шынар багай. Амгы үедө кайы-даа ажыл-агыйнык кыштагаларында иштин таарымчалыг кылдыр өрөөдөп, шукатурлап каан чангыс-даа бажыч чок.

Районда 24 сүт-бараан фермаларынн база 31 хойжу бригадаларынн чүгө 13-үнү төптөри электри берилганы-биле хандыр т и г а н. Оларынн 7-ин радиокутууланган. Бо талазы-биле «Сут-Хөл» совхозта, «Октябрь 30 чылы» колхозта онза багай чоруп турар.

Колхозчуларын болгаш совхозтар амьдралынын материалдык кемчелерин экижердин түнелдени чонун чурталгазын културалт денели база бедей турар. Ичинда-да болза чамдык тыва ажылчылар болгаш колхозчуларын амьдралы културалт.

СЭКП обкомунун пленумунун соода районун ажыл-агыйларынн сүт-бараан фермаларына болгаш хойжу бригадаларынн төптөрин 18 чур бажынарын туткан, 69 антекжыгаштарын тургускаан, 39

дерги садыгларын ажыткан. Партоккомуну, райтүсүмүнүн ажылдакчылары-биле эгелеринин малчынарже үнүшкүнерин чүрүмчүдү тургускан. Комсомолчулар малчынарнын 89 бажынарын чугалап берген болгаш кижилерин културалт чурттаарына өөредип турарлар. Ленин аттыг колхозтун амьктары бо эртен каш хонуктарынн иштинде 3 чаа чунар бажынарын ажылдакта ийрген, 30 бажынарын чугалаан, 86 ак чоорганарын, 63 аржыналарын, 7 чунар демирлерин малчынарга садыглап тараткан. 3 дерги садыгларын, 3 антекжыгаштарын малчынарнын кол туралгаларында организастан тургускан. Амьктарынн бот-тымыгыр уран чүтү бажынарын киржикчелери малчынарже доктаамал үнүшкүнерин кылдып турар.

Чамдык эки ажылдарын «Сут-Хөл», «Чыраа-Бажы» совхозтарда болгаш «Искра» колхозта чорудуп эгелээн. «Искра» хөрежөөнерин арыг-шевер дружиназы тургусту-ган. Ол дружина бодунун хана болгаш фото-сонунарында волхозчуларын културалт амьдралынн эки багай талазын өргүтүп турар. Оон-биле чергелештир културалт амьдрал дээш чорутууш турар амьдралын түнел, бо талазы-биле эки көргүзүлгө чедип алганнар-га шиялар туктугаштарын болгаш акша манналарын бээрин докта-лып алган ажылдап турар.

Ичинда-да болза СЭКП обкомуну пленумунун доктаалын ылаштыга «Октябрь 30 чылы» колхозтун ууртукчулары эштер Хунажык, Самбуу, СЭКП-нин XIII съездин аттыг колхозтун эштер Комбукай, Дигак, «Тыва» совхозтун эштер Юртаев, Буулар олар кончуг шүшөөн күүсөдү чуртаарлар.

Оон ишааи хөрежөөкчелер инициатива, култура албан черлерини, кадык камгалаанын, улаус өөредилгенин, харылаа контролары-нык болгаш өске-даа албан организа-ция черлеринин ууртукчулары база багай күүсөдү турарын илеткели шыныгы шүгүмчүзөөн.

Актив хураалына санал-онал берген эштер СЭКП Тыва обкомунун V пленумунун шийтирени амьдралга боттандырып, ам херек кырында чү-рү кылдып турарын чугаалап тур-гуннар.

Ленин аттыг колхозта партия организацыйнын секретары эш Борбай-оол бодунун санаалыга малчы-нарнын амьдралынн културалт денелин бедейер талазы-биле колхоз кошкак кемчелер ап келгенин чугаалап, ам кандыг амьдралын кылдып турарына доктаган. Ичинда-да болза хөрежөөнерин актив-челерин болгаш комсомолчуларын үзүр киржикелгенин демделгэн. Хөрежөөнерин арыг-шевер комиссия-сы өг-бүдөлеринын арыг-шевер бай-далын хынап, бажын чугалаар, деп чуур, аш-чөм кылдыр талазы-биле өөредилгени чорудуп турар.

Чугаалажып турар айтырыгынн талазы-биле улаус четтестеринн бисте бары шыныгы-деп, «Сут-Хөл» совхозтун парток секретары эш Лопсаң-Серен демделгэн.—Чөдта-ча 9 чунар бажынарын туткан бис. Оларынн 7-инде кижилер чү-рүп турар. Хирге уаур покод совхоз-та чоруп турар, 45 бажынар чү-гайлааттыган. Ийи сүт-бараан фер-маларын электрияжыткан.

Хойжу бригадаларынн төптөрин сайты, Сан девискээрлеринде чурт-тап турар малчынарнын чурталга-амьдралына таарымчалыг байла-дар тургустунаан. Чижээ, «Торгалыг» колхозтун малчынары Бөк-оол, Шапман-оол, Сундуй-оол бө-гөш оон-даа өскелер иччаар чурттап турарлар.

Малчынар ортузунга садыг ажы-лы районда база багай организа-стан турар. «Коммунизмче өркү» кол-хозтун Бора-Шайда сүт-бараан фер-мазынын суурунда садыг эргекчи-чииз анык коммунист эш М. Тоорук бодунун санаалыга райпо бан-таар мерин шыныгы шүгүмчүзөөн. Райпо бантаар мерин малчынар ор-тузунда садыгын хөрежөөдүн чугаа-бараннары-биле четге хандырбайн турар, малчынарнын чангыс 2—3 чылдар иштинде күүсөдүп бөрөйөн ту-рар. Ичинде сөөлү үш айлар иш-тинде малчынарга садар кывар-су-г оон садында чок турганын мал-чынар чүг, үс-биле чырыкты кы-лып чурттап турганын ол чугаалаан.

Пленумга санал берген эштер малчынарнын културалт амьдралын экижердир талазы-биле боттары-нык ап чорудар кемчелерин тодар-гай чугаалап тургалар. 1963—64 чылдарда район малчынарга 95 чурталга бажынарын тудар. Сүт-бараан фермаларынн болгаш бот-орулга-чарыгалыг хойжу бригадалар төптөринге бо чылдан эгелен электри чырыны, радиоу кирип тургузар.

«Искра» колхозтун үшкү хойжу бригадалыг хойжуу Ондар Бор-чаа чуртаалык болза:

— Бистиң бригадалык чүгээр амьктар турар. Мен 376 төүртү хой ажаан, кадарып турар кижжи мен. Оларынн 238-и төрөөн, 242 хура-ган менди дорутуп турар. Малды болгаш малчынарнын аш-чөм-биле хандырар талазы-биле колхоз бан-таар чери биле партия организа-цияны сагыш чова-ла турар. Ичин-да болза мези чурттап оларар бажынымын шалазы шаараш, туй-бу-биле кылган печка чок, арша-зы, кладовказы-даа чок. Оон ишааи содунарынын февраль айда ийи ка-тап бодум барын чедип алдым.

Төртүрү малда ажылдап турар кижилерге каалат чокта, ийи-хөп-даа арт-пас берге түвө-дир.

Хойжу бригадаларынн төптөрин чамдык ажыл-агыйлар корум-чүрүм чокка кылдып, чурттаар бажынарын хой кажалары-биле кожа тудуу арыг-шеверини негелделерин үрөп турарын районун улуг өмчизи эш Долматов шүгүмчүдөшшөөн, кижжи эмгелгенин бүгү ажылдакчыларын бешки пленумунун доктаалын күүсө-дүрү-биле амьктар кирипкенин ме-делгэн.

— Бистиң коллективизм «Октябрь 30 чылы» колхозта Социалист Күш-ажылын Малдыр эш Лопсаң-чаштын хойжу бригадалыгынн төвү-түдү бөрүн шөкө алгаш, амьктар эгелей бердөөн. Амькызында мал чөмөрининн өөрүтүлгөн бөрөгөп тур-бис. Ам удавас тудуу материалдарын өөрүтү эгелээр бис. Малчынарнын шөкө алырыңче хоорайнык албан-будуруге черлеринин амьктарынн кылдырып—деп Чазаан АТК-нынн начальнигы эш Ванюков бодунун саналын доккаан.

Тыва АССР-нин алдыг малчыны Х. Ч. Сангысна илдирге үнүп кел-гөш, бодунун амьктар турарынн дугайын чугаалаан, сөөнү мынчаар төндүргөн:

— Баштай кижилерин кадыкшы-лынын дугайында сагыш салгаш, оон соонда малдын кадыкшылынын дугайын бодар дээр чере шынд-дыр. Инициатива малын хүлээп алган малчы кижиле ол амькыңче чаагаар-ла дунуш кире бээр чүвө болгай. Кызын чаа төрөөн хураганнарынн хойлап-даа чораш, аалыма экеп доруктур азырап ап чордум. Мал-чынарнын амьктарына, чурттаарынн таарымчалыг байдаларын тургузар деп турарына өөрүп тур-мер—дөөн.

Партия активинин хураалына шүштү 18 кижжи санал берген. Хура-галга СЭКП Тыва обкомунун сек-ретары эш А. В. Анкудинов оорутуп, база чүвө чугаалаан.

Актив хураалынын киржикчелери чугаалашкан айтырыгынн талазы-биле 1963 чылда боттандырып чоруд-дар кемчелеринн планын хүлээп ал-ган. Чижээ, 1963 чылда 122 чур-талга бажынарын, 47 чунар бажы-нарын, лянбодукталыг 49 кызыл бу-луннарын тудуп, амьктарга кийрер болгаш 260 чурталга бажынарын-ны тудуп доошуп, септелгенин кы-дыр. Бажынарын чүгө чангыс ай-хөвир-биле тудар болгаш күрүңе ко-миссиязы хүлээп алган соонда амьк-тукчулары канчан энтежи турар-ларын.

Бо чылан 8 сүт-бараан ферма-лары, 4 хаван фермаларын, бир күш-электрияжыдырне херектиг биче-куштугу электростанцияларын «Сель-хотелинка» дачыштыр амьк-агыйларга садарын организастан-нын чугаалаан эш Лопсаң-Серен са-тыгдалган.

«Искра» колхозтун үшкү хойжу бригадалыг хойжуу Ондар Бор-чаа чуртаалык болза: Бистиң бригадалык чүгээр амьктар турар. Мен 376 төүртү хой ажаан, кадарып турар кижжи мен. Оларынн 238-и төрөөн, 242 хура-ган менди дорутуп турар. Малды болгаш малчынарнын аш-чөм-биле хандырар талазы-биле колхоз бан-таар чери биле партия организа-цияны сагыш чова-ла турар. Ичин-да болза мези чурттап оларар бажынымын шалазы шаараш, туй-бу-биле кылган печка чок, арша-зы, кладовказы-даа чок. Оон ишааи содунарынын февраль айда ийи ка-тап бодум барын чедип алдым. Төртүрү малда ажылдап турар кижилерге каалат чокта, ийи-хөп-даа арт-пас берге түвө-дир. Хойжу бригадаларынн төптөрин чамдык ажыл-агыйлар корум-чүрүм чокка кылдып, чурттаар бажынарын хой кажалары-биле кожа тудуу арыг-шеверини негелделерин үрөп турарын районун улуг өмчизи эш Долматов шүгүмчүдөшшөөн, кижжи эмгелгенин бүгү ажылдакчыларын бешки пленумунун доктаалын күүсө-дүрү-биле амьктар кирипкенин ме-делгэн.

Фермазын комплексидиг механизас-тар, 7 фермаларын радиождар, 16 фермаларын болгаш хойжу брига-даларын төптөрин бичи күштүг элек-тростанцияларын тургускаш, элек-триждар.

Фермаларга, бригадаларга, мал-чынар ортузунга хөй-ниитичи эге-биле амьктар садыгжыларын 50 дерги садыгларын тургузуп, бажы-дериг-херекселдерин калбаа-биле са-дыглар болгаш оон-даа өске кем-челерин ап чорударын актив ху-раалына дутуржуп алган.

С. ПАВУ, «Шынын» корреспондентия.

ЫНЧААР АЖЫЛДАП КАНЧАП ВОЛУРУЛ?

Бин-Хем районун «Халын» кол-хозунун төвүндө инициатива-биле 300 ажыг инек бар. Оларынн дүңө хонар кажаланынн ишти дошталы берген. Чүгө, канчап? Колхозтун өчтө-сөтүлдүгү хураалы хураалы болуп эртен соонда, ферма амьктарынын аразына үш хонук дүргүзүндө ара-галаашкын болган. Ол хонуктарда инектерин суггарары уттуган тур-ган.

Бир-ле кижжи инектерин суггар-арын бодат турганы ол боор оң, бу-руудуг херек үүлгөдөп каан. Суг-аксыр крааны амькып кааш утту-ган. Оон төгүдөгү сүг инек кажа-зынн дөла берген. Ам ол дөң кажа-га инектер бергедеп турар.

Былзаалар кажаларынн ишти ба-за-ла өл. Үш бызаа доңуп өлгөн. Чөм ылаажып, үкүлгөп тургаш, чеди инек өлгөн. Бо фермада кажа-ларынн ишти, дашты аптааттымайн турар.

Орзак сүт-бараан фермазында бай-дал база-ла дыка багай. Кажаалар-нын иштин мында аштагайп турар. Ол фермада малчынар дугайында сагыш салышынык көзүбөй тур-гөр. Фермада электри чырып чок. Мында радио дамчылаагы диньял-бас, кино көргүзүлгө-дөө чок, со-дуннар чогуур үезинде келбес, лек-ция, беседа болгаш будуруге хура-лы болбайн турар. Автоталка-даа казып көрөөн.

Колхозчулар ортузунда кижжи-ондо амькынын четпейн турарын өске-даа фактылар хөрежөөп турар. Архив Даванын бажынында чангыс-ла дунуш кире бээр чүвө болгай. Кызын чаа төрөөн хураганнарынн хойлап-даа чораш, аалыма экеп доруктур азырап ап чордум. Мал-чынарнын амьктарына, чурттаарынн таарымчалыг байдаларын тургузар деп турарына өөрүп тур-мер—дөөн.

«Искра» колхозтун Ленинка сал-дырынын Сайлыг-Карада сүт-бараан фермазында малдык ажалдады бол-гаш азыралы дыка баксыраан. Чу-даан инектерин көдүртүп тургузуп-турар. Мал чөми шүт төнгөн. Бы-даа ажалкычым Тамара Ичинийе бы-гаш кажаланынн иштин аштагаан. Чаа төртүтүгөн чаш былзааларынн чырып, канчап? Инектер төүртүрү ка-жаа соок, ичтанга чаа төрөөн чам-дык былзааларын кулуктары олу-ру доңупта калгылаан.

Мал ажылында шак мындыг чет-тестер-биле ол колхозтарынн уур-тукчулары канчан энтежи турар-ларын? О. ЛАМА.

ТУЛА ОБЛАСТЬ. Ленин районун «Ново-Медвенский» совхозунун амьктарынын эртен чылын барын 5 миллион дагаа чугуларын ап, планын дыка амьк күүсеткен. Совхозтун он куш фабриказы—областа эң улуг фабрикарларынн бирээ. Ол 30 гектар чөдө чап-тылган. Фабрикарнын участканда 9 дөңгө куш на-жаалары, инкубатор болгаш батараа чегерин, 10 акки-матизаторлар бар. Куш фабриказында 43 муң кыс дагааларын болгаш 94 муң дагаа оолдарын ажаап турар. ЧУРУНТА: совхозтун эң дээр куш амаанчызы Раиса Чупарнова. Ол 1962 чылда кыс дагаадан-на 120 чуургаларын алыр планын тургаш, 150 чуургаларын алган. Фотоу П. МАСЛОВТУУ. СЭТА-нын фотохроникамы.

Түннел чүнү көргүскенил?

Республиканың кедээ Советтерини социалист чарыжынын 1962 чылдын ийги чартынын түнелди кылдырган. Хөй-хөй кедээ Советтер амьк-агый болгаш култура тургу-зушкунун ууртуурн экижердин, социалист чарыштын негелделерин багай өвөс күүсөдүп келген. Бистиң республиканын кедээ амьк-агый продуктуларын бүдүрерин болгаш кү-рүңе садыгын көүдөдир дээш дем-иселге амькын чоннарын мобили-застанына кедээ Советтеринн ролу улааткан.

1962 чылдын ийги чартында кедээ амьк-агый продуктуларын кү-рүңе садыг хураалынын бистиң рес-публика чедишкенин күүсеткен, РСФСР-нин Министрлер Чөвүледи-нинн шиялар Кызыл тууга база га-тал чедип алган чорук бистин чер-чер Советтеринистин чедишкенин амьктарына база хөрежөөп турар.

Социалист чарыштын түнелди-ге эки амькыг кедээ Советтер иле-реткенин, Чөөн-Хемчик районун Ийме, Өвүр районун Саглы, Тес-Хем районун Самагалдай, Каа-Хем районун Ийинка, Татты районун Элегес болгаш өске-даа элээр хөй кедээ Советтер социалист чарыш-тынн негелдерин багай өвөс күүсө-дүп келген. Ичинде мурунчак кедээ Советтер боттары-нын сөөсөларын, күүсөкмарнын хурааларын болгаш амькын чонна-рынн инициатива доктаамал чымдырлар, оларга амьк-агый бол-гаш култура тургузушкунуну чуга-лаа айтырыгларын шийтирлеп, оларын күүсөдөдүн организастан-турар.

Кедээ Советтер колхоз болгаш сөө-лө будуругезинин айтырыгынче улам ханылап кирип, улаус өөредил-генин, кадык камгалаанын, кул-тура-чырыкшынын албан черле-рини амькын экижердине, суурлар чагайжыдыгыңче кичээңгей кул-тураларын, Советтерин органи-зас-массалыг амькы кайла-ла өки-тургустуун болду, мында амькы-агый көргүзүлгө эки болуп турар. Ийме, Саглы, Чадаан болгаш өске-даа чамдык кедээ Советтеринн кү-сөкмарны амькын чоннарын депутат-тарынн хүлээп алырын округтар амькы-биле организастан, чонун не-гелде-хомудаларын, саналдарын де-путаттарын дамчыштыр билди ап, шайтанда шийтирлеп, чогуур кем-челерин ап турар.

Ийме кедээ Советтин доктаамал комиссарлар боттарынын амькын-план баугар чорудуп, ол планын күүсөкмарн амькынн планы-биле дүшүтүп турар. Доктаамал комис-сарлар боттарынын хамарышкан черлеринге Советтин болгаш күүсөк-марн шийтирлеринн күүсөдөдүн организастан келген. Олар ферма-ларда, хову, тууз бригадаларына, школада, клубта, эмгелге пунктуу-нда болгаш өске-даа черлерде амькы-дык байдалын таныжып, боттук ду-заламчыны көргүзүп турар. Кедээ амьк-агый болгаш белекелдер та-лазы-биле комиссия, туудуг, өркү, чагайжыдылга талазы-биле комис-

сия сессияларга болгаш күүсөкмарн хураалдарына чугаалажыр айтыры-ларын белекээрине иделкейлиг кирип, шийтирлер күүсөдөдүн организастан турар.

Бо кедээ Совет организас-масса-лыг амькын экижердинн түнелди-лерин багай өвөс күүсөдүп келген. Бистиң республиканын кедээ амьк-агый продуктуларын бүдүрерин болгаш кү-рүңе садыгын көүдөдир дээш дем-иселге амькын чоннарын мобили-застанына кедээ Советтеринн ролу улааткан.

1962 чылдын ийги чартында кедээ амьк-агый продуктуларын кү-рүңе садыг хураалынын бистиң рес-публика чедишкенин күүсеткен, РСФСР-нин Министрлер Чөвүледи-нинн шиялар Кызыл тууга база га-тал чедип алган чорук бистин чер-чер Советтеринистин чедишкенин амьктарына база хөрежөөп турар.

Социалист чарыштын түнелди-ге эки амькыг кедээ Советтер иле-реткенин, Чөөн-Хемчик районун Ийме, Өвүр районун Саглы, Тес-Хем районун Самагалдай, Каа-Хем районун Ийинка, Татты районун Элегес болгаш өске-даа элээр хөй кедээ Советтер социалист чарыш-тынн негелдерин багай өвөс күүсө-дүп келген. Ичинде мурунчак кедээ Советтер боттары-нын сөөсөларын, күүсөкмарнын хурааларын болгаш амькын чонна-рынн инициатива доктаамал чымдырлар, оларга амьк-агый бол-гаш култура тургузушкунуну чуга-лаа айтырыгларын шийтирлеп, оларын күүсөдөдүн организастан-турар.

Кедээ Советтер колхоз болгаш сөө-лө будуругезинин айтырыгынче улам ханылап кирип, улаус өөредил-генин, кадык камгалаанын, кул-тура-чырыкшынын албан черле-рини амькын экижердине, суурлар чагайжыдыгыңче кичээңгей кул-тураларын, Советтерин органи-зас-массалыг амькы кайла-ла өки-тургустуун болду, мында амькы-агый көргүзүлгө эки болуп турар. Ийме, Саглы, Чадаан болгаш өске-даа чамдык кедээ Советтеринн кү-сөкмарны амькын чоннарын депутат-тарынн хүлээп алырын округтар амькы-биле организастан, чонун не-гелде-хомудаларын, саналдарын де-путаттарын дамчыштыр билди ап, шайтанда шийтирлеп, чогуур кем-челерин ап турар.

Ийме кедээ Советтин доктаамал комиссарлар боттарынын амькын-план баугар чорудуп, ол планын күүсөкмарн амькынн планы-биле дүшүтүп турар. Доктаамал комис-сарлар боттарынын хамарышкан черлеринге Советтин болгаш күүсөк-марн шийтирлеринн күүсөдөдүн организастан келген. Олар ферма-ларда, хову, тууз бригадаларына, школада, клубта, эмгелге пунктуу-нда болгаш өске-даа черлерде амькы-дык байдалын таныжып, боттук ду-заламчыны көргүзүп турар. Кедээ амьк-агый болгаш белекелдер та-лазы-биле комиссия, туудуг, өркү, чагайжыдылга талазы-биле комис-

сия сессияларга болгаш күүсөкмарн хураалдарына чугаалажыр айтыры-ларын белекээрине иделкейлиг кирип, шийтирлер күүсөдөдүн организастан турар.

Бо кедээ Совет организас-масса-лыг амькын экижердинн түнелди-лерин багай өвөс күүсөдүп келген. Бистиң республиканын кедээ амьк-агый продуктуларын бүдүрерин болгаш кү-рүңе садыгын көүдөдир дээш дем-иселге амькын чоннарын мобили-застанына кедээ Советтеринн ролу улааткан.

1962 чылдын ийги чартында кедээ амьк-агый продуктуларын кү-рүңе садыг хураалынын бистиң рес-публика чедишкенин күүсеткен, РСФСР-нин Министрлер Чөвүледи-нинн шиялар Кызыл тууга база га-тал чедип алган чорук бистин чер-чер Советтеринистин чедишкенин амьктарына база хөрежөөп турар.

Социалист чарыштын түнелди-ге эки амькыг кедээ Советтер иле-реткенин, Чөөн-Хемчик районун Ийме, Өвүр районун Саглы, Тес-Хем районун Самагалдай, Каа-Хем районун Ийинка, Татты районун Элегес болгаш өске-даа элээр хөй кедээ Советтер социалист чарыш-тынн негелдерин багай өвөс күүсө-дүп келген. Ичинде мурунчак кедээ Советтер боттары-нын сөөсөларын, күүсөкмарнын хурааларын болгаш амькын чонна-рынн инициатива доктаамал чымдырлар, оларга амьк-агый бол-гаш култура тургузушкунуну чуга-лаа айтырыгларын шийтирлеп, оларын күүсөдөдүн организастан-турар.

Кедээ Советтер колхоз болгаш сөө-лө будуругезинин айтырыгынче улам ханылап кирип, улаус өөредил-генин, кадык камгалаанын, кул-тура-чырыкшынын албан черле-рини амькын экижердине, суурлар чагайжыдыгыңче кичээңгей кул-тураларын, Советтерин органи-зас-массалыг амькы кайла-ла өки-тургустуун болду, мында амькы-агый көргүзүлгө эки болуп турар. Ийме, Саглы, Чадаан болгаш өске-даа чамдык кедээ Советтеринн кү-сөкмарны амькын чоннарын депутат-тарынн хүлээп алырын округтар амькы-биле организастан, чонун не-гелде-хомудаларын, саналдарын де-путаттарын дамчыштыр билди ап, шайтанда шийтирлеп, чогуур кем-челерин ап турар.

Ийме кедээ Советтин доктаамал комиссарлар боттарынын амькын-план баугар чорудуп, ол планын күүсөкмарн амькынн планы-биле дүшүтүп турар. Доктаамал комис-сарлар боттарынын хамарышкан черлеринге Советтин болгаш күүсөк-марн шийтирлеринн күүсөдөдүн организастан келген. Олар ферма-ларда, хову, тууз бригадаларына, школада, клубта, эмгелге пунктуу-нда болгаш өске-даа черлерде амькы-дык байдалын таныжып, боттук ду-заламчыны көргүзүп турар. Кедээ амьк-агый болгаш белекелдер та-лазы-биле комиссия, туудуг, өркү, чагайжыдылга талазы-биле комис-

БУГУ ХӨЙ-НИИТИНИН ХЕРЭЭ

Чоокта чаа СЭКП-нин Өвүр коми-тетинин II пленуму болган. Пленум киржикчелери СЭКП обкомунун V пленумунун түнелдери болгаш районун пар

НОМ БОЛГАШ НОМЧУКЧУ

Библиотекаларга болгаш ном садыгларынга хөй-ниитичи көрүлдө

Библиотекаларга болгаш ном садыгларынга үш ай хуусаалык көрүлдө чоруп турар болгой. «Ном болгаш номчукчу» деп көрүлдөгө ам тес-хемчилерге сеп берээлинер. Көрүлдө үргүчүлөвишаан.

ХӨЙ-НИИТИНИН КҮЖҮНГЕ ДАЯНЫР

Самагалдайнын район библиотеканын эртеки чымын 671 номчукчулар 16574 номнары ап номчаан, азы бир номчукчу чыл иштинде 24 ном номчаан. Номчаан номнарын саны хөй-даа болза, моон-даа хөй номчукчуларны хаара түдүп болурунун аргазы бар турган. Библиотека эргелекчи Елена Дараачы Байскиния библиотекка техникумун 1961 чылда дооскаш, мында ажылдап турары ол. Бо библиотекага оң мурунда чагыс-ла кижжи ажылдап турган, чоктокта чаа библиотекарь орунуга бар ажылдакчы кирип алган.

Район библиотеканын туруп турар бажыны бичик, номчулга залы чок. Номуу боттары шилеп аар-даа болза, өрөөндө бичик болганын мында дакпыш-карангы. Бо бүгү ажылдарынга таарымча чок.

Библиотека эргелекчиси Дараачы тус-тус номчукчуларын сопугу-галды эки билир. Чаа номнар делгелгезин доктаамал чорудуп келген. Библиотеканын делгелген эки, СЭКП ХХП съездинин материалдарын делгезин булду. «Агитаторга болгаш пропагандиске дуза» база «Номчуланын культураны дугайында» сүмөлөр бар. Ылангыч оларын сөөлүгү чаа номчуу эгелеп чорудурага уугу дузалыг.

Бо библиотеканын номчукчуларын үштүн бири өөреникчилер. Ычангаш анык номчукчуларга уруглар солунарындан ыгыткыр номчулгалары библиотекка ажылдакчылары организастап келтинер. «Уруглар энциклопедиясы» деп номуу катчаар ажылдарын база оон ужур-дузалык дугайын көргүскен көргүзүп аскан. Унелиг, чаа билигдерин уруглар оон ап турарлар.

Бо библиотеканын ажылында бар чептестерин айтыры чутула. Библиотекка ажылдакчылары көдөжө ховар түпү турар. Номуу номчукчу буруунге, бажык буруунге чедир дөш чүткүлдүг ажылдары негетинин турар. Ол ышкаш, тематиктик кезгелерин организаставайын турары кончуг чептес. Бо бүгү ажылдарын хөй-ниитичи күндөгө дайнып, албан, организация чедирине активтер-биле чорудар болза эки. Ычангаш моон сонгаар номчукчулар-биле харылзааны улам калбартары чутула.

Б. ДИРЧИН.

Номчукчулар-биле харылзаа

Көжөр библиотекалары үш кезек чедө тургускан бис: Хараал-Тей сүт-баран фермазында, № 1 болгаш № 3 хойку бригадаларда. Фермада номнары кызыл булду эргелекчиси ында номчукчуларга таралып турар. Ол фермада 18 номчукчу бар. Хойку бригадаларын бригадалары номнары алгаш, малчынарга таралырлар.

Республиканын ном үндүрер черинде үндүргөни тыва авторларын чогалдары, тыва дылче окулдурган номнары көжөр библиотекаларга берип турар мен. Чечен чогал номнарындан аныкта, СЭКП ХХП съездинин материалдары, СЭКП ТК-нын ноябрь пленумунун шиптирлерин малчынар күзөлдө-биле ап номчуп турарлар.

Чоктокта чаа бистин «Чодураа» колхозтун комсомол эге организастаанын секретары Иван Кара-оол-биле тускай машинага хөй номнар алгаш, малчынар кезип чораш келдиныс. Үстүндө адаанымыс көжөр библиотекалардан аныкта тус-тус малчынар алдарында база чорудуус. Ындыг үнүшкүнерини моон сонгаар-даа чорударын планнаан бис.

Библиотектер дамчытыр көп турар чаа номнар колдуунда тыва дүр

кырында бооп турары таарымча чок. Орус дыл кырында чаа чечен чогал номнарынга сонургалдыг килер бисте хөй. Ычангаш чамдык номнары Самагалдайнын район библиотеканын алгаш, бижидип келдиныс. Уруглар номнары база ол библиотекадан ап турар бис.

Эки номчукчуларын саны бисте «эпур» турар. Суурда колхозчулардан Сенен Биче-уруг, Дажыва Алай, Хуна Делгермаа, көздөдөн көзү, номнарын бо-ла солуп ап турарларга Кескил-оол Бугалдай болгаш өскө-лер-даа хамааржыр.

Марг айда болуор, О. Саган-оолду «Баан-Таланын кижизи» деп номууга номчулга конференцияга белеткел ажылы бисте эки чоруп турар. Конференцияга колхозчу аныктар, башкылар, үстүкү классчылар иденкейлиг белеткенип эгелдешер.

Бистин ажылыгыста чептестер чок деп болжас. Номчукчуларынын саны ам-даа өзөөш. Ам соруда — номчукчуларын санын көрдүдери, оларын доктаамал номчутур чорун чедип алары болур.

С. МАРТА,

Бедлинг-Арыг көдө библиотеканын эргелекчиси.

Чоктокта чаа Тыванын комплексилг геология экспедициянын коллективтин уран чүүл болгумунун киржикчилеринин талантынын көрүлдө болуп эркен. Концерттин бирги кезгине кийти ыры киржикчилеринен аныкта, уран номчулга, танцы, шооудуглук номжамытар болгаш өскө-даа номерлер кирген.

Концерттин ийги кезин чеди нийден тургустунган джаз-оркестр аныктан, Ыраажылар Николай Крицын, Зинаида Самойлов, Людмила Нотельникова, Виктор Криволапов, Вера Воробьева болгаш өскө-лер-даа эки ырып, көрүчүлөрүнүн хундүткелни чаалап алганнар.

ЧУРУНТА: ыраажы Виктор Прохоров (СОЛАГАЙ ТАЛАЗЫНДА) болгаш Анатолий Легков олар шооудуглук номжамыты иүүсөйп турар.

Сөзү болгаш фотоу В. САФОНОВТУУ.

Культура-амыдыралдын хүн демдегелеминден

БАШТАЙГЫ ЧОГААДЫКЧЫ АЖЫЛЫ

Республиканын хөгжүм-шин театрынын чамында театр студиянын сургуулаары боттарынын баштайгы чогалакчы ажылы болуп «Кып-кызыл чечекчиге» деп тоолуругу шийин Тес-Хем районун Нарында ажылчы чоннарга көргүскөн барганнар. Анык артистерин ол шийе чедикчинин ойнадынын көрүчүлөр мактап чугаалажып турганнар. Олар анык артистерге чаа-чаа чогалакчы чедикчинерини кузаш, моон сонгаар база катал солун көргүзүп сөңдөн алгаш аадала келирин олардан дидеэн.

Е. Аракчаа.

ШКОЛАЧЫЛАРЫН КӨРГҮЗҮҮ

Шагаан-Арыг № 2 школанын өөреникчилери «Чодураа» колхозтун төвү Чааты сурунч чурттакчыларыга солун концерт көргүскенер. Школачыларын концерт хөйүнү ыры, танцы, уран номчулга, ийи чагыстың ырлары-биле байлак болган. Ол ышкаш С. Токанжы «Араттың сөзү» деп чогалакчыдан «Шагай» деп сценажиткан чүдүлү тургузуп алганы черте тывыгыр болган. Ш. Шивит.

С. Дангаа.

Республиканын хөгжүм-шин театрынын артистери Бий-Хем районун Халды сурунч чурттакчыларыга концерт көргүскөн барганнар. С. Салык-оол, С. Монгуш оларын таныштылар, А. Хурактун цирк көргүзүлгөсүн, О. Болдукпанын ырааларын чон дыка сонургаан.

С. Дангаа.

ТЫВАДАН КЕЛГЕН ЭМЧИЛЕР

Москвада улус ажыл-агыйнын чедикчинеринин делгелгезинде «Калдык камгалда болгаш медицина улетуругу» деп павильонда Совет медицина артеминин чаа-чаа чедикчинерин, яны-буру аарыглары өмнээр күшүгү аппаратураларын мында делег көргүскен. Тыва АССР-ден келгилеэн бөдүк эмчилер ол павильонда экскурсиялап чораш барганнар. Анык республиканын эмчилери медицинанын ол чаа чедикчинерин уугу сонургаал-биле көргө-нөр.

М. Ларкин.

СОЛУН БОЛГАШ ХӨГЛҮГ-ДАА

Анык оол Декабрь Ляонид Болгазын санаториязынга массовкеп ажылдап кирген соонда, ында дшпанын, эмнеден турарларын ортузунда культура-массалыг ажылдар солун-даа, хөглүг-даа аларган. Улуг хунерде шымарлар маргаладынар артистери, массалак халтаашкыны, солун кезгелерин организастары чапчы болу берген. Нота болгаш чуртук тирттырарын өөренирнин болгум-неринде дыка хөй кижилер хаара түттүрүгөн.

Санаторияда бог-тывыгыр уран чүүл болгумунун киржикчилери Болгазын суурда Культура бажымынга солун концертти база көргүскенер.

Е. Чамзырыц.

БАЙ-ТАЛ ШКОЛАЗЫНДА

Барымы-Хемчик районун Бай-Тал ортукма школанында методик каттыжымшыкынар ажылдавайын турар. Башкылар бот-боттарынын уруктарыга барып-ла олурүшпайын келгенер.

Ийи чымчылар чок өрөдилге дөш демисел школаларда калбарып турар узеде мынчалар тайбын олуруп болуор бе?

Ийи чымчылар чок өрөдилге дөш демисел школаларда калбарып турар узеде мынчалар тайбын олуруп болуор бе?

Бистин школависта уругларынын кижизиндеги дөш, оларын хөй-ниитичи болгаш арыг-сылыг чоруду дөш муракчы ада-нелер Куулар Дамба, А. Байсы, С. Комбулдак, Х. Јама, Н. Кечил, С. Чыбыа оларны мактаваз аргажок.

Уругларынын өрөдилге-кижизиндеги саны салбас, школага чалбарга келбес ада-нелер бар. Оларга ада-нелер С. Мургу, И. Когур, М. Ойгун, К. Даржаа хамааржыр. Чижээ, өш Мургунын оглу урук узер, бичири уругларын бастур узер багай чачылдардыг. Оон өскө үстүндө адаанымыс адаларын оолдары уугу кижилерин сөс-домаан тооп, терекке албас.

Уругларынын талантыг кижилер кылдыр кижиздеринге киржи, анык санын салыр өйү келбөз бе, эргим ада-нелер? М. ХЕРТЕН.

А. ДЕПЕШКИН.

Тыванын эки-турачыларынын төөгүзүнгө хамаарыштыр

Ала-чуртун дайыннын чымдарында немец фашисттер араатарга уур Тыванын эки-турачылары совет шериглер-биле калыктыг тулуштушаан, тыва улустун төөгүзүнгө кайгамчык арыны бижөөни билер бис. Эки-турачы дайынчы бүртүтүнү тулуштушуннар үезинде көргүскен арес-мадырлыг чоруктары аажок ужур-дузалыг.

Бо айтырыг дугайында материалдары чыгынар, шийчилел ажылы калбартыр чорук республиканын чурт-шиччилел музейинин, төөгү ажылдакчыларын мурнуга салдыптан турган. Ол орундары күүселер дөш музейинин ажылдакчылары алаан материалдарын мөңдөп, төөгү талазы-биле чамдык ажылды кылган. Ыччалда-даа ол ам-даа өзөөш.

Тыва эки-турачы отрядтын дайымчыларынын фронтта көргүзүп тургалаан мадырлыг чоруктары, оларын амыг тайбын ажыл-хөреөн амыдыралын ажылы чон, ылангыч анык өскө-лер, школачылар улуу-биле сонургап, музейинин дирекция чегинге чоруткан чагааларында айтырыглары салып турарлар.

Эки-турачыларын дугайында чүгө бистин республиканын ажылчы чоннары өвөс, харын Совет Эвделинниг өскө-даа черлеринин улустары база сонургап турар. Ылангыч оларын кышкык Украинанын область төвү Ровно хоорайнын чурт-шиччилел музейинин ажылдакчыларындан бисте дилеглер келген. Чүл дие, олар ук музейге тыва эки-турачыларын дугайында тускай делгезин организастап деп турары-биле холбаштыр хөй-хөй айтырыглар билинмейн турарындан дуза дилеп турарлар. Ол ышкаш бистин эки-турачыларыннын хайгамчык аводунун командири турган, чогалакчы И. Т. Кузнецов эки-турачылар дугайында болу-нуч чогалакчы кирер дөш чамдык билинмес айтырыглары то-даратчып, анык дуза чедирерин хөй катал дилеп келген.

Чугула ужур-дузалыг бо ажылга дуза чедирери чүгө музейин хөрө өзөс, харын бүгү хөй-ниитичи хөрө болур дээрин айтыры чутула. Бир дугаарында негетинин турар кол чүүл болза, эки-турачы бүртүтүнү шын фамилиязын, адын, адаанын адын, терези черин (районун, сурун), мурнунда мылып турган ажылын, ам амылдап, чурттал турар черин тодаргайлап, дөпчү биография-зын бижире болур. Бо айтырыглар талазы-биле бисте дуза чедирерин, ылангыч фронтта өлгөн эки-турачыларын дөргү-төредеринден, эш-өөрүндө улуу-биле дилеп турар бис. Оларын дугайында медальдерден аныкта бисте өлгөн дайымчыларын фото-чур-уктары кончуг херегелеттинин турар.

Эки-турачылар дугайында материалдар чыгырында дузалары-биле бистин музейинин дирекция чери моон мурунда элөөн хөй эки-турачыларга дилеп кылган. Олардан эштер Е. Чамзырыц, И. Ловсан олар хөй чугула медальдерин берип, музейге эки дуза-лашкан.

Бо талазы-биле чогутур дуза көргүстүнгөниин соонда Ровно хоорайнын болгаш Тыванын чурт-шиччилел музейлеринге солун материалдар чыгынып, эки делгез организастагыттын турар бол-гаш анык музейлерин көрүчүлери эки-турачыларын дугайында хөйү билип ап болур. Ол материалдарга үндөлөттинин, уран чечен эки чогалакчы-даа төртүтүнү тыштыр, төөгү өртемине база чугула салымшкын кирер.

Е. МЫНДРИМАА,

Тыванын чурт-шиччилел музейинин эртем ажылдакчысы.

ХУУЧУЛАР МҮРНУНГА ОТЧЁТ

Чоктокта чаа Танды районун Балгазын сельпозунун хуучулар хуралы болуп эркен. Анык сельпо даргазы эш Дорфеев 1962 чылда сельпозун ажыл-чорудугуларын дугайында илеткеп кылган. Эртен чылда бараан саарылгазынын планын сельпо 105,3 хуу күүсеткен. Владимирова-да магазин (эргелекчиси эш Михайлова), Балгазында ажыл-агый херекселдери садар магазин (эргелекчиси эш Буков) планнарын ажыр күүсеткен. Ол ышкаш Кызыл-Арыгта магазин багай өзөс түнөлдөп болган. Сельпозун 11 сандыг бугурагы-лыдын 5-жи чыл планын күүсөдүн шиданын илеткелчи демдегелген. Ниятинин чеменинге чери чыл план чедикчининин күүсеткен. Повар Сокколова, кучия ажылдакчылары Пятакова, Сигарева эки ажылдап тур-дарлар.

Көдө ажыл-агый продуктуларын белеткээринин болгаш санды алдыры-нын онаалдымы ажыр күүсеттинген.

Чедикчинер-биле чегерелештир чептестерин илеткелчи болгаш саны бергенер демдегелген. Улетпур, алыч-чөк барааннарына чонун хун буру өзүп турар негелдерин чогутур үезинде хандырбас, санды алыкчыларын чагыларынга лыччангыр өвөс чоруктар ам-даа бар. Хун буру херегелеттилер чугула барааннар бе-зин ууктели берилгөз турган. Дүжүт ажаал алышкынын үезинде дус, папирок болгаш оон-даа өскө барааннар ууктелип тургулаан.

Каскалда механизация училдешинде сандыгларын ажылдакчылары арыг-шеверин сагывайын, бараанна-рын корум-чурум чок делеп турар.

О. ОНОН-ООЛ.

ДЫННАЛБАСТААН

Өвүр районун харылзаа контро-разын радиотехниги эш Белоголов ак-сеткилдиг өвөс ажылдап турар. Оон харымсалга чок ажылынын түнөлине «Коммунизмче орук» колхозтун колхозчуларын бажы-нарында радиолар дынналбас, сим-манын чугалап турар, а чамдык

К. ДАШ-ООЛ.

Бо чымын Улуг-Хем ийи амы-агы чери дыка хөй чаа техника-ны болгаш материалдары алган. Оларын аразында «Найрала» деп 60 хирөөлөр, «ТЛ-4» деп 2 лебедкалар, 6 автопроектор, 10 муң метр ажыг тростар бар.

Чоктокта чаа механизаторлар Л. Носов, М. Потылицын, Я. Балашов, Н. Дьяченко болгаш өскө-лер-даа Сизимче болгаш Сыстыг-Хемче, «ТДТ» деп 5 тракторларын чедирин чорупкан.

ЧУРУНТА: И. Балашов, Н. Дьяченко болгаш механик П. Кого-ров олар Кызылдан чоруптарынын мурнууда.

Фотоу Г. СИРОТИНИН.

Өрөдилге болгаш күш-ажыл

Коммунал ажыл-агый министр-ствозун автотранспорт конторазынын коллективни чеди чымдыг дөртүк чы-лынын планын эки күүсеткен. АТК-нын ажылдакчылары техника-эконо-миктиг көргүзүлгө талазы-биле бот-тарына алган социалистик хулаагер-лерин ажыр күүсеткенер. Чыл планы-нын ажыр 50 тонна чүктү сөөрткен, 1587 муң тонна-километр амылдап кылган, 40 муң литр кывар чүдүүдү кампап алган, сөөрт-түлгөндү бот-үезин чигеткен бол-гаш пландан ажыр 11 муң рублдин орудугазы алган.

Коллективтин эртен чылдагы күш-ажылды чедикчинер СЭКП Тыва облусунун болгаш Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүдөлгөнин база СЭКП хоонумун болгаш хоорукту-комуну шилчир Кызыл тукары-биле демдегелтигенер. Бедик үнөш-кениге сорук кирген транспортчулар 1963 чылда бис эки агрегат болгаш январь, февраль айларын планын чедикчинин күүсеткенер.

Коллективтин коммунист чедикчинеринге колхозтун күш-ажылды дөш шимчээшкенин коллективте калбарганы уугу ролюду ой-наан. Ийи бригада коммунист күш-ажылдын бригадасы деп бедик атты чедип алган, үш бригада ол ат дөш чедикчинин демсезип ту-рар. Ам үедө коллективтин 200 ажыг кезигинеринин иштинде онаашкан планын даалгазын күү-сетпейн турар чагыс-даа кижжи чок.

Автотранспорт конторазынын бот чедикчинерин администрациянын болгаш партия, профсоюз орган-изацияларынын бир аныг, эки ажыл-даанын тодаргай көргүзүп турар. Ылангыч бо херекке өрөдилге-биле күш-ажылдын сырын харылзаалыг кылдыр тургусканы өскө ролюду ойноп турар. Транспортчуларын мурунда турар соругаларын чедикчинин шиптирлеринге кол-лективтин бүгү күжүн мобилизастап, күш-ажылдын чурумун быжылга-шпаан, АТК-да партия организаста-мын ажылдакчыларын полтиктиг, эконо-

миктиг билин болгаш тускай мергежилин бедирерине чугула кич-төөнөйи доктаамал салып келген. Бо коллективте яны-буру өрөдилге чедиринде заочно өөренип турар-ларын, аныктарын кезежжи шко-лазында өөренип турарларын саны көвөй. Ол ышкаш бот-өрөдилге-биле өөренип турарларга таарымчалыг байдалды тургузуп, оларга тускай консультантыларын быжылгаан. Партия чырымышкынын мында тургустунган ийи бөлгүмнө докта-амал ажылдап турар болгаш олар-нын дыннакчыларын өрөдилгеге иденпейн бедик, кичээлдер үзүп ту-рар кижилер чок.

Чижээ кылдыр экономиканын эге бөлгүмүнүн ажылы таныжын көр-үзүр. Бөлгүмдө 18 дыннакчы өөренип турар. Өрөдилге коллективте ажыл-хөрө, амыдырал-туртталгазы-биле сырын холбаштып, ычангаш ону өрөдилге-биле күш-ажыл мында кады чурттал, хөдөйи турар деп чугаалап болур. Бөлгүм социалистик бугурагынын экономиканын үндө-инерин өөренип кылдыр тургускан программа багулар өөренип турар. Өөрөзө чогутур 10 темаларын бе-жин өөренип эркен, оон аныкта СЭКП ТК-нын ноябрь пленумунун материалдарын ханы өөренип эр-кен болгаш ады 4 кичээлдерин ажылгаан.

Бөлгүмүн ажылдарында берге-лер база бар турган болбайнаан. Чижээ, дыннакчылар дөрт-чеди, класс чедир билигит. Экономика үн-дөинерин бир дугаар-ла өөренип эгелезин болганда, билиг-даа, чачыл-даа оларда өзөш. Моон ужурунда пропагандастың үлгүне элөөн хөй ажыл болгаш тывыгыр чорукту дидээр оонажып турар. Ыччалда-да дуржулгалыг пропагандасты В. В. Ложенко кичээлдерин мергежидиг организастап, бедик шынарлыг, ажыл-хөрө-биле сырын холбаштыг кылдыр эрттирип турар.

«Ажыл-агыжи бооп өөрө» деп бирги теманы өөренип турда, комму-низмдин материал-техниктиг база-

зын тургузарына транспорттун ро-люн тайдырылап тура, промпагандист тодаргай чедиктерин ажылдап турган, коммунал ажыл-агый транс-порту хоорайга болгаш республи-кага кандыг ужур-дузалыг болганы, моон сонгаар чүпү кылдыр ужурунун тодаргай чугаалаан. Тран-спорттун чепсек-херекселдери-биле бистин республиканын күрүнгөни эл-бег хандырып турарын ол демдегел-вишаан, кол чүве техниканы бичир ажылгаарында, оон бирин буру бүгү чүдүлгө оон алырында дээрин онаалал демдегелген. Оон-биле калы ол бугурагыга бар кураавыларын тодаргай көргүзүп, эки болгаш багай чедиктерин айыткан, оларын эконо-миктиг санвалгаларын көргүсүп-бичир, чедикчинерин канчаар бы-жылгаарынын, чептестерин чылда-дырынын аргаларын дыннакчылар-биле кады тодаратып турар.

Пропагандисттиг ажылдап турар аргазы — шынгын чугаалажым-шын дыннакчыларын иденпейн көдүрүп, теманы ханы билип алы-рында дөгүм болуп турар. Чамдыкта чидиг маргылдаалар үнүп келгилээр, ол чугаалажымшыкында чамдык ды-ннакчылар чазыгын-даа кылып болур, ыччалда-да маргылдадан шынгын чүдү ылавыла тыштыр болгаш ол кижилерин медресинге эки шия-гээр. Бөлгүмүн дыннакчылары ам үедө коммунист күш-ажылдын шал-ымчызы деп атты чедип алыр дөшө демсезип турарлар, оларын иш-тинде төкөр Соболев биле дарган Мальцев олар ол бедик атты чедип алганнар. Ол дыннакчылар кичээл-дерге иденкейлиг киржип, контора-нын ажыл-чорудугуна чугула ужур-дузалыг айтырыгларын ула-дарга көдүрүп үндүрүп турар. Ын-чаарга, слесарь коммунист Сенников иныг өвөс турган. Кудумчу чүрү-мун хажыткан дөш оон чолаачы правазын ханыргаш, слесарьлардын каанынын чөптүнү ол хулаан көрү-чөндү чок болуп, ажыл-хөрөккө-даа, өрөдилгеге-даа сагаартан турган.

Эш Ложенко пропагандасты ажы-

ТЕЛЕГРАФ ДАМЧЫДЫП, ДЫННАДЫП, МЕДЭЭЛЭП ТУР

Болдунар улуг аргалар

ЛОНДОН. (СЭТА). Сөөлгү үеде англи ахы-херекчи бөлүктөр социалисттик чурттар-биле салгылашканын калбарып дөш туржун турар апарган. Социализм чурттары-биле, бирги өлгөткө Совет Эмгекчиле салгы харылаалары улуг болдунар аргалары болуп турар деп хөй-хөй ахы-херекчи кижилер сазал туралар.

Англи үлөтүрү ээли. Лондонун салгы палатазынын орус секциязынын даргазы Б. Скоттун «Дейли уоркер» солунун корреспондентинин чыгуулаан чыгуулаан бо таллазы-биле коогутуугу болуп турар. СССР-биле салгылашканын калбарып турганга ийяленип ийтереп турарын Скотт айткан.

Англия нефть продуктулары бол-

гаш өскө-лаа хөй-хөй бараанарын Совет Эмгекчиленин салгы ап болуп ийик деп. Скотт демгелген. СССР стерлинг ахынын алган турарын оруктарын дилеп тыбар херек. Ол чорук англи бараанарын кири сөөртүрүн көүдөлдөткөн арганын Совет Эмгекчилеге бөр ийик деп. Скотт болуп турар.

Бир эвес Чөөн чүк биле Барыны чүктүн арганын салгылашканын күш-түг ийини албас болза, амгы үеде долу күчү-биле ахылавайын турар Англияга хөй-хөй үлөтүрү бугу-үлөгөргө бергедешкенин болдунар апар деп. Скотт чыгуулаан. Социалисттик чурттар-биле салгы харылааларын анзы-бүрү сымал-биле кызыгаарлаар чорукту ол база-ла бугуу шапка.

Удурланышыкын Үндүр шөлүүр

БЕРЛИН. (СЭТА). СССР-нин ГДР-де элчин чөриини консуль килдизини эргелгичини В. М. Малининин март 7-де барып-берин сенатка чоран болгаш бо чыдаан марттын 5-тен 6-ме дүниинде совет талоз-лечини чөриин Барыны Берлинде башкычыга чызыларышыкын-биле холбоштыр өчкүн-чөгүзгө шитирлиги удурланышыкын Германияга элдин комиссар СССР-нин ГДР-де элчин П. А. Абросимовтун өмүз-үзүндөн кылган.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Хостуг Куба-биле сагыш-сеткал каттыштырып турар куба ызыгуулар америкаларын Каттышкан Штаттарын эргеч-чаргалары ахыкы-биле ийтер-сүрүп турар.

Чаа Куба-биле сагыш-сеткал каттыштырып турар деп карааткан. куба ызыгуулар ийи чөк америкаларын чорук эрткен хүнгерде иммиграция эрге-чаргалары кий-гыртыл өкөлгөтүр, байысаган деп. «Даштык ызыгуулар америкаларга тууламын көргүзгө талоз-лечин америк комиссар» мелегелген. Америк хамааты болуп турар куба-ларга шак мынг «өм-бүтү» дөш хамааты болуп эргенин казымын-биле, америк хамааты болбайн тупар мынг кубаларын АКШ-тан чыдуу шөлүүр-биле кыжанып турар.

Барыны-берин эрге-чаргалары менинг ийдегетин дилеп тыбар, аларга шыгыгы көзөмөчүн көргүзгө болгаш мөм сонгаар мынг ахыкы эргемин чүгүлө хемчегерин алыш дээринге ийегелин В. М. Малинин ийергелген.

Рейнде полицейжи үүлгедиг

БОНН. (СЭТА). Барыны Германияда Согу Рейн-Вестфалиянын полициясы «Почта көгө-бугазы» деп шоуду аздан хемчегин чоруткан. ДПА агентлигинин дынатканы-биле ахыкы, ол хемчег «ГКШ-нин чыгы алышыга чедикшигини согуру таварыштырган». Ол чөриин ийик херектер ийегерин талоз-лечини ийини паралаатын талоз-лечини ийини ийини чыгы, полицейжи хемчегин ГФР-ге чыгы литератураны тардыр талоз-биле апаратка удуу у-

ландырган. Полиция 13 «сенатка» хамаатыларын тудуу хорулаан. Эсегине болгаш Бохума 25 башкынар-ын үжөөн.

«Почта көгө-бугазы» дээр полицейжи үүлгедиг болза Барыны Германияга чорудар деп турар талыш дөш дашка поодтарын кирижкелеринге удуу дөриин үүлгедигерин деп ахыкы шөндөгү, шыгуулаан-ды болуп. Ам бо үеде ГФР-де ол поодтарга белеткеди ийкейлиг чорудуу турар.

ИНДИЙ КӨДЭЭНИН БЕРГЕ ОРУУ

ИЗИГ СҮТ ФЕРМАЗЫНДА

Изиг сүтүн сарып турар чүеде деп, келерлей сүтүр чашкынын арай боорда будага эртиншан. Бомбейин авторспорт компаниязынын «Остан» дээр чык-карамы, хорай кыдында элзэн каш чыдаар мурунда тургуска күрүмөчүн мал ахыкыды фермазыне бисти алгаш кел чор. Демги машинаын ийини ге олурган журналистер шала мунарга хевирлиг, ол-бо хажымын көргүзгөчү мынг: «Мындагы чүдөргө хуу чүкү көөр боор». Бичалажак ош беш хире-ле миунта эрткен соонда, бистин көгүлү эвес байдалымы эскерип каан чүе деп, сүтүр чашкын автоматизациян ийлерини чө догулардыр соктаарын соксап кады, ош ам элзэн каш миунта эрткенде чашкын көгүсү ахкын ахыкыда Арабий далайын эриктелер кургаг черже ханылап, эштин чорун туралар, кайгамчык каас-чараш бойдус: изиг чөриин үнүштерин чыгыр-ногаш хөвизин-биле барык-ла шүптү боуду буреттинин алган, белик эвес шаттар хемчегер бистин караваксы көстү берди. Ол шаттарын бирээнин элзэн шала шөйбөлдөр, белик эвес ак бажынар шөвөгүн сүргей, дашкын алган турарын эскерип кадымыс.

— Чүу бажынар боор бо?— деп, ол чөриин чы билер, бисти сөөртүп чоран чочадылаан айтардымыс.

— Кай, билейи чор силер бе? Бо дээр бистин сөөртүп турарымыс мал ахыкыды фермазын секцияларын бирээ-дир. Буйвол дээр ийектерге дыважан ораны дөр чөр боор.

Фермазын баштаар чөри дашкын кижилерин чыгыс улаа эвес уткуп, чыгышын каган хире болду. Бичалажак совет залчаларын чедик келгенине олар оңа-ла өөрзөн. Фермада ахылдар турар зоотехниктер, мал ахылдар болгаш өскө-ла тускай эртемчилер совет малчыларын, мыангы Совет Чөөн чүктү малчыларын чедикшикени удуу-биле сөөртүп туралар. Олар чогаал аймак кичээлгил хайлаарал, номчуп турар, мычалажак ол кайын четчир ийик. Ийик малчылар Совет Эмгекчилеге тускай аян-чорукту кылыры күзеп туралар.

Фермазын коорүвүске черле дык солуу болду. Малдарын тургузарымыс дегем болгаш таарычылгак кажаларын туткулан каан. Ахыкыды денкээрин дегем болганда, изи-бүрү мал чөриин база-ла элзек болуп турар. Ук ферма болза буйвол дээр ийектерин белик продуктуу үкээзин өстүренине тускай турар, ол ийектерин сүдү-дүзе ус отуума-биле 7,7 хуу болуп турар. Элзек сүтү ол-ла чөриин болбазыраарал турар фермада сүт заводу барык-ла дун-хун чок ахыкыды турар. Курунени мал ахыкыды фермазын дөш чөриин чүрүн каан ак-хөк сүтүт авторственин эргелгичин Бомбейин ийик, ам-лаа удууругай кудумчуларын-биле чыдаагы турар. Бир-ийи шак эрткен соонда, хорайын изи-бүрү

келеркине туруп турар салгы чет-келерине сава-сангазын тухкан кижилер шүжүп эгелээр.

Бомбейин ийик мынг ферма-лар Индияга хөй эвес. Бичалажак келер үеде чаа амырлардын ол ахыкы өлүмү ол болуп дээрин эскер-бейн барып болбас. Тургузукчу ахыкыды ужу-кыды чок крайы мурунда туруп турар. Колонизатор үедегиде чуртка чаржыкын салгал арткан. Мийыстыг бола малдын нити санын (200 миллион ахык) үштүн бир кезээден бөчкө-ле хөйү анаа инектер болгаш буйвол дээр инектер болуп турар, чүштүн бөзө бир кезээн тыртар куш кыдыр ахылап турар. Ош артын мал удуу-лаа дээрге кырааш чыдаан удуу-лаа болгаш ажаала-тегелге чок маллар-дыр, индуст шажын ол малдарын өлдүрүн шынгы хорулаан. Эзи салыкын «ымдыкты инектерини» чыдааш болуп турар индий олар-белчирлерин өст-сигерини куртулаан, чүгө көдөз чөри-лерде эвес, харын чурттуу удуу-улуу хорайларында бөзүн өлдүрүн көзүп турар. Чурттуу найысылалы-Делли бөзүн караңдыр маңжак чоруп турган автомобильдер инектерин кудумчулар эртерин манал, элзэн каш миунталарда хемчегер доктап турарын көргөн мен.

Англиянын хөй чүс чыдалар ко-лоныалдыг эжеленин тудисинде Индия мал ахыкынын продуктуу-нуу талоз-биле дегем соолуу фермазын бирээнин элзеп турар. Индия чыда ортумак саала анаа инектен 180—250 килограмм, буйвол дээр инектен 350—700 кг болуп турар. Индияда сүтүт мал Барыны Европанын ийи катар хөй хире-зынде-ле сүтү болгаш сүт продуктуларын Индия беш катар эвөштин бөдүрү турар.

КАНДААШКЫН-ДАА, ҮЕРЛЭШКИН-ДАА...

Индияне бистин олуруп алгаш аян-чорук кылып чоранымыс. «Айр Индия» компаниянын эргижер берген дөрт чуртуу самолөду Хайдар-бад аэродромунга күзү хонупту. Хайдарбад штат Индостандын төн районунун муруну талозында турар турар. Белик далаарын Хайдарбад далайын шыкымсар тыжымы шоолу-ла эскертине. Изиг хүнге ортедир чирткенин куу-сөрү өнүгү чер кырында мыла-хаа теняг чадап үнүштер чыктылар. Дойдан кылган, бустуулай берилген херим-лер артында тараачкынын бөзө-ла дойдан кылган чаржыкын казан бажындары чашкына берилген туртуулар. Хөй-хөй ол километрин эрттир хагарга-лаа сүт каалаалдык чыгыс-лаа черлер таварыштын бар-гылар. Чыдаа дээр ала-шкытарын санын талоз-биле ол штат Индияда соолуу чөриини бирээнин элзеп, мында болбазыраарал турар чөри-лерин чүгө 6,8 хууун сүтүрүп турар.

Кандаашкын дээр Индияга пат-ла чыгып болган чүдү-дур. Анаа удуу демиселдин кара чыгыс чө-рө— кайлаачка черлерин сугтары барып, Бичала-лаа хамаарышпас

СИРИЯДА ШЕРИГ ЭРГИЛДЕЗИ

ЛОНДОН. (СЭТА). Дамаск хоорай-нын радиоууну дамычылгазын барымыдалаан, Рейтер агентлигинин дышкын турары болза, март 8-те Сириянын шериг чуртта эрге-чаргалары эжелеп алган. Бугу чуртта комедант шагып тургускан. Бугу кызыгаарлаа, пооттар болгаш аэродромнар хагынган.

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентлигинин корреспондентинин Бейруттан дынаткан турарын бау-гаар алырды. Дамаскыда шериг эргелдери болган. Ол чөриин-биле 6 шак 45 миунта хире тыва Дамаск-кын радиоууну дынатканы: «Революст комманданын национал чөүлөли» эрге-чаргалары болупчу холууга алган.

КАИР. (СЭТА). Дамасккын радиоууну дамычылгазын барымыдалаан. МЕН агентлигинин дышкын турары-биле алырды. «Сириянын революст комманданын национал чөүлөли» чуртта дойдуу болгаш бугу эрге-чаргалары болупча бүрүнү-биле хулаа алган.

Сириянын бугу девисаарыне бай-далды контролдуулап турарын дугайын «Сириянын революст комманданын национал чөүлөли» «ирак революциянын национал чөүлөли» дынаткан дээр Багдадтан келген дыналыгарлаан билдирип турар.

Ирактын дээди командылалынын дыңнады

ПАРИЖ. (СЭТА). Багдадтын радиоууну дынатканы-биле алырды. Ирактын дээди командылалынын дыналышын парлап үндүргөн. «Дашкынар» сирий революцияга ахыкыды барымыдалааш ирак шериги дайын-чы бөлен байдалга тургусканын ол дыналыга чыгуулап турар дээзин

КАИР. (СЭТА). «Сириянын революст комманданын национал чөүлөли» мелегелди Сириянын радиоуу дамычкан. Сирия моон сонгаар «чаксааныраан байдалга чурта-тас», «ычангаш арабизмин болгаш чыгыс эштин тугун» белин-биле көдүрүп үндүрүп турар деп ол мелегелде чыгуулаан.

Күрүн эргилденин чөсектик күш-тер болгаш араб чыгыс өлкө бугу-реддик чамык хамааты кижилер боттаңдырган дээрин мелегелде демгелген турар. Мелегелде айтып турары болза армия шериг бау-чүрүмүн тургузарын болупчу соорулаан кылым салбайн турар.

Сирия улустар аразынын бугу кер-радерин сагыр, КНО-нун Уставын, Баянгууну прииштерини хулаап көр, поитивтик нейтралитеттин по-литиказын барымыдалаар болгаш деп эргөге үндөшүлөп бугу чурттар-биле кады ахыкыды кылып чорудар деп «революст комманданын национал чөүлөли» мелегелген.

КАИР. (СЭТА). КАИР-нын национал удурулга министри Абдель Казер Хатемин мелегелди болза. Сирияга удуу дашкыраан калыг-лаа агрессияны КАИР-га база удуу агрессия кылдыр көөр апар. Каттышкан Араб Республика Сирияга револю-цияны болупчу бугу кулазыраарын биле» дөшкүн дээрин ол чыгуулаан. Хатемин мелегелди болза, Каттыш-кан Араб Республиканын чөсектик күштери дайынчы бөлен байдалга турар болгаш сирий улусту дөшкүндө бугуу бөлен.

Франс Пресс агентлигинин корреспонденти Багдадтан дамычкан. «Ахы-дүмө Сириянын революция-зынга калыг-бир халлашканы болу берген таварышпаа каржыны бө-лөп турар» деп дүжаалы Ирактын шериглеринин кезектеринге берген.

Республиканын 18-ки кышкы спартакиадазы

Дыштарын хүнде республиканын 18-ки кышкы спартакиадазы эгелен. Хүндүсүнүн 11 шакта Кышкынын күш-культура бажынын чыгыш спартакиадазын ажи-тымшыкы болган. Спартакиаданын кол судьясы П. Горбунов киржичи-лерин чыкаалыканын рапорттаан соонда, СЭКП-нин Тыва обкомунун идеология килдизинин эргелгичи Я. А. Арачын спортчуларга байыр чедирбаша, оларын чедикшиктерин болупчу күзөөн. Эрткен чыгыш спартакиаданын тилекчи «Буревестник» нитилелинин талоз-лечини Скуричкан болгаш Непомнящий олар Совет Эмгекчилеринин дашкын күсүдүн турда тукту көдүргөшөр.

Мурунда чыдалар эртин турган спартакиадаларга болзаар бо спартакиадада элзэн «келеркилерин» болгаш баш удуу чыгуулаан каалы. Чүд дээ, эртен чыдалар район-ары өмүзөндөн көзүп турган командалар бо улааа чыгыш «Урожай» нитилелинин шилдик командалы болуп кирешкен. Ол ымыш «Тыва добай» комбинаттын спортчулары «Спартак» нитилелинин спортчу алдарын камгаал киришкен. База бир чаа чүе болза спорт нитилелиндин бирээнден-не ийи командалы спартакиада кириштин, нити түнөөдү ол ийи командалы көргүскөн түнөөндөр барымыдалаан үндүргөн болуп.

Спартакиаданын баштайгы хүнүнде хаак оруунга эр удуу турган 4x10 км, хөвөжөнөрдүн 4x5 км дистанцияны астафта чаржык чыгыш демселде эркен. Хүн бүрөг, хаак оруу база дески эвес (чамык) черлерин хары даш дөшталы берген, чамык черлерин элзенип кутулуп чыгар болганда киржичилеринин техникаг көргүзгө-

ри чавыс болуп боор деп анаа турганарын барык шүптүзү, хары-лаа дуржулазын хаакчылар бөзүн бадтыкп турган. Агаар соокмунар турда баштай үнөп кижилер, азы соолуу этаптарда үнөп-лаа кижилер бергедешкенинге таваржып бо-луп турган. (Соолуу этаптын хаак-чыларын үнүп турда хар өдүп чык-кан). Ичангаш хаакты шын үнө-чөөл алган кижилерин чедикшиктерин болуп турганы чыгуулаан.

Баштайгы этаптын 9 киржичини стартта турупкан. Судья комманданы бериптери-биле чыгыш демсел эгел-дөөн. Хаакчылар кол оруту элзеп алдыр дөш бар-ла күжөнишкенин үндүрүп чоруттары-биле каш-ла секундалар эрткенде мурунче хөвөжө-ле «2» дугаарлыг хаакчы улааы берген. Ол болза биатлонга республиканын эртен чыгыш чемпиону, ам «Динамо» нитилелинин ийги командалынын киржичини В. Бабушкин болган. Ош соонда база-ла динамоунун бири комманданын хаакчымын бирги разрядчы Сосков. 30 миунта эртин чөрдө бирги этаптын хаакчылары финишке чөккүчүлүп келгенер. Мурунда Сосков чоруп олур. Ол мурал келген, аста-фетаны Якунинге дамычкан. А мур-нап үнөп Бабушкин үш дугаарын-да келген, шаанда чемпион чоран 3. Чөкүсүг дамычкан.

Түнөөдү ийи командаларын көргүзү-биле алырды мындыг: бирги черде «Динамо», ийигизинде «Спартак», үшкүсүндө «Урожай». Аста-фетанын эртен чыгыш тилекчи «Буревестник» комманды дөртүн чөри алган. 10 км-ин ан дүрген эртен спортчулар болза: 1. Сосков — 33 мин. 48 секунда. 2. Гаухов — 34 мин. 05 секунда. 3. Непомнящий — 34 мин. 13 секунда.

Ийги этапта 30 км-ге эртен чыгыш чемпиону А. Гаухов («Спартак—1») дөрт дугаарында манайп үнөп, мурунда чоран дөрт хаакчымы эртен бир дугаарында манайп көзү, астафетаны бирги разрядчы Шелого-вова дамычкан. Шелоговбүтүн соон дары манайп үнөп бирги разрядчы Денисов («Динамо—1») дык шымырак хаакчы болгай. Ичангаш ош эртин көзү боор деп ылангы динамочулар кордап турган.

Ийги этапта 30 км-ге эртен чыгыш чемпиону А. Гаухов («Спартак—1») дөрт дугаарында манайп үнөп, мурунда чоран дөрт хаакчымы эртен бир дугаарында манайп көзү, астафетаны бирги разрядчы Шелого-вова дамычкан. Шелоговбүтүн соон дары манайп үнөп бирги разрядчы Денисов («Динамо—1») дык шымырак хаакчы болгай. Ичангаш ош эртин көзү боор деп ылангы динамочулар кордап турган.

Хөвөжөнөрдүн астафетанын бирги чөри «Спартак» нитилелинин бирги комманды тилзөөн. Ол комманданы хаакчылары Татьяна Потылицына, Галина Михайлова, Валентина Самыш, Валентина Прийм-кас олар астафетаны 1 шак 41 мин. 45 секунда доккан. Ийги чөри «Буревестник» үшкүсүн «Урожай» нитилелинин кыстары алган. 5 километрге уруагардан дээр көргүзүп «Буревестник» нитилелинин хаакчыны Молдык көргүскөн. Ош шагы 20 мин. 04 секунда. Бирги разрядчы Эльбара Чоолу («Урожай») дистанцияны 20 мин. 18 секундада эркен, ийги түнөөдү көргүскөн.

ДОШ ОРУУНГА ЧАРЫШ

Эртен дыштарын хүнде хүндүс-күнүг бир шак турар республиканын XVIII кышкы спартакиаданын коньки талозы-биле маргылаады эгелзөн.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

— Мындаа чөккө чаа болуп эртен «Спартак» эки-тура нитилелинин болгаш профинилдерин V кышкы республика спартакиадалы-на Г. Соколова («Буревестник»), А. Есарева («Спартак») шоолуу-лаа эвес каш-ла секунда элзепкен көзү болза, бо улааа Гаяа калчар-ла ийги— деп көрүкчүлөрдүн хөй кезин Соколованын талозыга «аарыш» турганар.

Ол чере чөп, чүгө дээрге шала «жоншан хөй-агт кирип, оон турарын күшөлдөргө спортка кез-аарууларын бир база оона соонугар-ла болуп.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

— Темптин дүргөдө, секунда ой-нап алтар сен— деп көрүкчүлөрдүн Галаны дөткөн турганы дуа бол-баша. Ол бо дистанцияны 59 секун-дада эртен, ийги чөри элзөөн. А. Есарева 58,2 секунда маннаам, бирги чөри бо улааа база чазалп турганар.

Ол чере чөп, чүгө дээрге шала «жоншан хөй-агт кирип, оон турарын күшөлдөргө спортка кез-аарууларын бир база оона соонугар-ла болуп.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

Уруугардан ол-ла дистанцияга Гор-бунова («Спартак») тилзөөн. А ош таразын Чашулина («Динамо»), Балчы («Буревестник») олар элзеп-тилзөөн. Болгардан Варфоломеев («Спартак») ош эки түнөөдү көр-гүскөн.

Эр улустун бо дистанцияга чары-кы көрүкчүлөрдүн соонугарын бол-дурган. 1958 чыда буревестникчи Г. Чашулиндин 46,6 секунда тургус-кан рекорду элзэн каш чыдаларын иштине кым-лаа чедип шыдааын турган. Бо улааа ийги разрядчы Юрий Табуев («Спартак») 45 секунда маннаам, рекорту 1,6 секун-дада мураткаш, бирги чөри кым-га-лаа бербээн. Ю. Сухов («Спар-так»), Г. Чашулин («Буревестник») олар база-ла эки түнөөдү көргүзүп, ийги, үшкү чөрилерин дараалаштыр-ла алганар.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

Хөвөжөнөрдүн 1500 метр дис-танцияны Г. Соколова биле Л. Еса-рева оларын аразыга демсел ба-за чыдап эркен. Манай эртен чы-дыш республика чемпиону эркен, Соколова тилекчи болган. Ол 3 ми-унта 13,5 секунда маннаам. Оон Есарева 2 ажим-ла секунда четпейн ийги чөргө келген.

Хөвөжөнөрдүн 1500 метр дис-танцияны Г. Соколова биле Л. Еса-рева оларын аразыга демсел ба-за чыдап эркен. Манай эртен чы-дыш республика чемпиону эркен, Соколова тилекчи болган. Ол 3 ми-унта 13,5 секунда маннаам. Оон Есарева 2 ажим-ла секунда четпейн ийги чөргө келген.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

ВЛАДИМИР ЛИ.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

Чаракка судья хөвөжөнөрдүн 500 метрге чаржык эгелзери маргылаанын киржичилеринге болгаш көрүкчүлөргө чаралкан соонда, ол дистанцияны киржикчи бурдуу дош-тун белетке оруун элзепкен.

РЕДАКЦИЈНЫН АДРЕСИ: Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчуу бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 24-63, редакторун ордалгычын 35-24, пропаганда килдизинин 23—54, харысалагыч редакторун 23-35, казак ахыкы килдизинин 25-38, партияг амырлар килдизинин 37-13, ахыкы информация килдизинин 20-60, чага болгаш совет тургузуп килдизинин 21-27, үлөтүр болгаш транспорт база культура амырлар килдизинин 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47, харысалагыч дежурниин 23-54, Солун келбей баргала 32-75 телефонче долгар.